

**Agjencia Kombëtare e Arsimit, Formimit Profesional dhe Kualifikimeve
Sektori i Profesioneve dhe Kualifikimeve Profesionale**

STANDARDI I KUALIFIKIMIT PROFESIONAL

“MINIERA”

Niveli III në KSHK¹, referuar nivelit III të KEK²

I1-III-20

Tiranë, 2020

¹ Korniza Shqiptare e Kualifikimeve

² Korniza Evropiane e Kualifikimeve

Emërtimi i kualifikimit	Miniera			Kodi
Kohëzgjatja	900-1100 orë	Niveli	III në KSHK, referuar nivelit III të KEK	I1-III-20
Qëllimi:	<p>Qëllimi i kualifikimit profesional “<i>Miniera</i>”, niveli III-të, në KSHK, referuar nivelit III të KEK, është të përgatisë punonjës të kualifikuar, që lidhen drejtpërdrejt me fushën e Minierave dhe në shërbimet e ofruara nga këto fusha, si dhe të zhvillojë personalitetin e individëve për të jetuar në përshtatje me botën që i rrethon.</p>			
Kriteret e përgjithshme të pranimit:	<p>Në institucionet e arsimit profesional që ofrojnë kualifikim profesional “<i>Miniera</i>”, të nivelit të tretë në KSHK, referuar nivelit III të KEK, kanë të drejtë të regjistrohen të gjithë individët që:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kanë mbaruar dy vitet e para të kualifikimit profesional, “Gjeologji-Miniera”, niveli II në KSHK, referuar nivelit II të KEK - janë në kushte shëndetësore që të përballojnë kërkesat e këtij niveli të arsimit profesional. 			
Mundësitë e kualifikimit të mëtejshëm dhe të punësimit:	<p>Përfundimi me sukses i kualifikimit profesional “<i>Miniera</i>”, niveli III në KSHK, referuar nivelit III të KEK, e pajis individin me Certifikatë Profesionale dhe suplementin përkatës të punonjësit të kualifikuar në këtë fushë, individ ka të drejtë të vazhdojë arsimimin në nivelin IV të KSHK, referuar nivelit IV të KEK si teknik/menaxher.</p> <p>Me arsimim të mëtejshëm ai fiton të drejtën e Diplomës së “Maturës Shtetërore Profesionale” me mundësi për vazhdimin e studimeve pas të mesme dhe universitare.</p> <p>Ky arsimim profesional i jep individit mundësi t'i drejtohet tregut të punës si punëtor i kualifikuar në sipërmarrje të ndryshme minerare që kryejnë veprimtari për shfrytëzimin e vendburimeve të mineraleve të dobishme.</p>			
Data e validimit				
Data e miratimit				
Variantet e mëparshme	I1-III-15			

STRUKTURA E KUALIFIKIMIT

Rezultatet e të nxënit në:

NJOHURI

Individi duhet të dijë të:

Sfondi i përgjithshëm profesional

- Të interpretojë dokumentacionin teknik të profesionit;
- Të përshkruajë mënyrat e hapjes së karierave;
- Të përshkruajë punimet në kariera;
- Të përshkruajë punët e shpim-plasjes në kariera;
- Të listojë makineritë që përdoren në kariera;
- Të përshkruajë sistemin elektrik dhe pajisjet elektrike që përdoren në punimet sipërfaqësore;
- Të dallojë proceset për rrëzimin e shkëmbit dhe mineralit në kariera;
- Të përshkruajë proceset e transportit në sipërfaqe dhe pajisjet që përdoren;
- Të dallojë procesin e varfërimit dhe humbjeve të mineralit në kariera;
- Të përshkruajë proceset e stokimit të sterileve dhe mineralit në kariera;
- Të përshkruajë proceset e largimit të ujërave në punimet në sipërfaqësore;
- Të dallojë zonat e rrezikshme në kariera dhe masat mbrojtëse që duhen marrë;
- Të përshkruajë masat për rehabilitimin e mjedisit të dëmtuar nga shfrytëzimi;
- Të listojë mënyrat e pasurimit të mineralit;
- Të përshkruajë klasifikimin e shkëmbinjve;
- Të dallojë llojet e çarjeve;
- Të përkufizojë konceptin e fushës minerare;
- Të përshkruajë mënyrat e hapjes së minierave nëntokësore;
- Të listojë llojet e punimeve minerare nëntokësore;
- Të përshkruajë mënyrat, operacionet dhe mjetet e nevojshme për ndërtimin e punimeve minerare horizontale;
- Të përshkruajë mënyrat, operacionet dhe mjetet e nevojshme për ndërtimin e punimeve minerare të pjerrëta;
- Të përshkruajë mënyrat, operacionet dhe mjetet e nevojshme për ndërtimin e punimeve minerare vertikale;
- Të përshkruajë proceset e punës në frontet e nxjerrjes;

Orientimi dhe matjet në miniera:

- Të përshkruajë proceset e orientimit të punimeve minerare;
- Të listojë pajisjet dhe instrumentet që përdoren për orientimin e punimeve minerare;
- Të interpretojë skica dhe vizatime;
- Të lexojë dokumentacion teknik;
- Të përshkruajë një planimetri shfrytëzimi të një nën kati ose paneli;
- Të listojë llojet e dokumentacionit që përdoret në miniera;
- Të përshkruajë mënyrat e matjes në minierë.

Hapja e punimeve minerare, shfrytëzimi dhe pasurimi i mineralit:

- Të shpjegojë mënyrat e shfrytëzimit të vendburimeve të mineraleve të dobishme;
- Të përshkruajë mënyrat e hapjes së punimeve nëntokësore;
- Të përshkruajë vetitë e mineralit dhe shkëmbit;
- Të përshkruajë mënyrat e pasurimit të mineralit;
- Të listojë pajisjet që përdoren në seleksionim e mineralit;
- Të listojë makineritë kryesore që përdoren në fabrikat e pasurimit.
- Të përshkruajë llojet e birave të shpimit dhe mënyrën e shpërndarjes së birave në ballë;
- Të përshkruajë kryerjen e proceseve të thjeshta për shpimin e birave;
- Të përshkruajë procesin e shpimit të birave me mjetet përkatëse.
- Të përshkruajë sistemet e shfrytëzimit;
- Të përshkruajë proceset e rrëzimit të mineralit në nëntokë;
- Të përshkruajë punët kryesorë për mirëmbajtjen e punimeve minerare;

Punët me lëndët plasëse:

- Të klasifikojë lëndët plasëse;
- Të përshkruajë proceset e punës me lëndë plasëse;
- Të dallojë llojet e ngarkesave me lëndë plasëse.
- Të përshkruajë skemat e plasjes me rrymë elektrike;
- Të përshkruajë skemat e plasjes me fitil zjarr përcjellës;
- Të përshkruajë skemat e lidhjes së ngarkesave me lëndë plasëse;
- Të listojë aparatet për plasjen e ngarkesave me lëndë plasëse;
- Të lexojë pasaportat e shpim-plasjes për punimet minerare të hapjes, përgatitjes dhe shfrytëzimit.

Armatimi i punimeve minerare:

- Të përshkruajë kuptimin e presioneve minerare;
- Të përshkruajë llojet e armatimit në punimet minerare;
- Të përshkruajë procesin e armatimit të punimeve minerare horizontale;
- Të përshkruajë procesin e armatimit të punimeve minerare të pjerrëta;
- Të përshkruajë procesin e armatimit të punimeve minerare vertikale;
- Të përshkruajë llojet e armatimit në frontet e shfrytëzimit;
- Të përshkruajë procesin e armatimit të frontit të shfrytëzimit.

Rrëzimi, ngarkimi dhe transporti në miniera:

- Të përshkruajë proceset e rrëzimit të shkëmbit dhe mineralit;
- Të përshkruajë funksionimin dhe mënyrën e përdorimit të makinerive që përdoren për rrëzimit të shkëmbit dhe mineralit;
- Të përshkruajë proceset e ngarkimit të mineralit dhe shkëmbit;
- Të përshkruajë funksionimin dhe mënyrën e përdorimit të makinerive që përdoren për ngarkimin e mineralit në nëntokë;
- Të listojë pajisjet që përdoren për transportin e njerëzve dhe materialeve;
- Të përshkruajë mënyrat e transportit në minierë;
- Të përshkruajë funksionimin dhe mënyrën e përdorimit të makinerive që përdoren për transportin e mineralit dhe shkëmbit në nëntokë;
- Të përshkruajë procesin e shtrimit të shinave në punimet horizontale;
- Të përshkruajë procesin e shtrimit të shinave në punimet e pjerrëta

- Të përshkruajë mjetet ngritëse në punimet e pjerrëta;
- Të përshkruajë mjetet ngritëse në punimet vertikale.

Ajrimi në minierë

- Të përshkruajë procesin e ajrimit të minierës;
- Të përshkruajë skemat e ajrimit në minierë;
- Të listojë aparaturat matëse për cilësinë e ajrit në minierë;
- Të listojë normat e lejuara të gazeve të dëmshme në minierë;
- Të dallojë sasinë e rrezikshme të pluhurit në ambientin e punës;
- Të përshkruajë mënyrën e marrjes së kampioneve për të analizuar cilësinë e ajrit në frontin e punës;
- Të përshkruajë dokumentacionin e marrjes dhe dorëzimit të detyrës;

Elektromekanika në minierë:

- Të përshkruajë mënyrat e ndriçimit në minierë;
- Të listojë pajisjet që përdoren për ndriçim;
- Të përshkruajë sistemin dhe pajisjet elektrike që përdoren në nëntokë;
- Të përshkruajë sistemin e furnizimit të minierës me ajër të ngjeshur;
Të listojë pajisjet që përdoren për prodhimin e ajrit të ngjeshur;
- Të përshkruajë ndërtimin e pompave që përdoren për largimin e ujërave;
- Të përshkruajë proceset dhe pajisjet që përdoren për largimin e ujërave në nëntokë;

Shëndeti, siguria në punë dhe mbrojtja e mjedisit:

- Të përshkruajë rregullat kryesore të sigurimit teknik në miniera;
- Të përshkruajë rreziqet e ndryshme që mund të shfaqen në punën në miniera;
- Të përshkruajë pajisjet mbrojtëse individuale në miniera;
- Të përshkruajë masat mbrojtëse nga pajisjet elektrike;
- Të përshkruajë masat mbrojtëse gjatë avancimit të punimeve minerare horizontale, të pjerrëta dhe vertikale;
- Të përshkruajë masat mbrojtëse në frontin e shfrytëzimit të mineralit;
- Të përshkruajë masat mbrojtëse në punët me lëndë plasëse;
- Të përshkruajë masat mbrojtëse në punët e rrëzimit të shkëmbit dhe mineralit;
- Të përshkruajë masat mbrojtëse në punët e ngarkimit;
- Të përshkruajë masat mbrojtëse në punët e transportit;
- Të përshkruajë dhënien e ndihmës së parë në minierë;
- Të dallojë rrugët dytësore të kalimit në rast zjarri, apo eksplozioni;
- Të përshkruajë parimet dhe hapat që ndiqen për të mbrojtur dhe rehabilituar mjedisin e dëmtuar nga shfrytëzimi mineral;

SHPREHI PROFESIONALE

Individi duhet të jetë i aftë:

Sfondi i përgjithshëm profesional

- Të zbatojë udhëzuesin (në gjuhë të huajë) e një makinerie të thjeshtë;
- Të vlerësojë hapjen e çarjeve në faqet dhe ballin e punimeve;
- Të përcaktojë fortësinë e shkëmbit me mjete të thjeshta;
- Të mbajë pastër veglat dhe vendin e punës;

- Të organizojë në mënyrë ergonomike vendin e punës;
- Të kryejë kontrollin teknik të vazhdueshëm të veglave, pajisjeve dhe makinerive që përdor;
- Të përzgjedhë siç duhet mjetet e punës;
- Të respektojë standardet dhe etikën e profesionit;
- Të lexojë dhe interpretojë skica, vizatime dhe dokumentacion teknik;
- Të zbatojë rregullat e mbrojtjes në punë e të ruajtjes së mjedisit;

Orientimi dhe matjet në miniera

- Të orientohet me hartë topografike në sipërfaqe;
- Të orientohet me planimetri në karierë;
- Të ndjekë drejtimin e ecjes së shkallëve në karierë;
- Të masë lartësinë dhe pjerrësinë e shkallëve në karierë;
- Të ndërtojë një skicë të thjeshtë dore të një shkalle në karierë;
- Të orientohet me planimetri në nëntokë;
- Të përdorë pajisje dhe mjete të thjeshta orientuese dhe matëse (busullën dhe gjysmë rrethin e varur);
- Të përdorë sinjalet dhe latën;
- Të vendosë pika markshajderike në nëntokë nën mbikëqyrjen e teknikut ose inxhinierit markshajder;
- Të ndjekë punimet e një nën kati në minierë;
- Të ndjekë drejtimin e një punimi horizontal;
- Të krijojë dosjen e dokumentacionit teknik për një front shfrytëzimi.

Hapja e punimeve minerare, shfrytëzimi dhe pasurimi i mineralit

- Të përcaktojë vendin e stokimit të sterilit ose mineralit;
- Të ndjekë në praktikë punimet në shkallët e karrierës;
- Të realizojë shpimin e birave;
- Të zgjedhë tipin e veglës ose pajisjes që duhet të përdoret për të rrëzuar shkëmbin ose mineralin në karierë;
- Të përdorë mjete punës të thjeshta për punime në kariera;
- Të përcaktojë numrin dhe shpërndarjen e birave në ballin e punimit;
- Të përcaktojë diametrin dhe thellësinë e birave;
- Të ndërtojë skemën e shpërndarjes së vrimave në ballin e avancimit;
- Të realizojë shpimin e vrimave me çekiçin shpues;
- Të rrëzojë mineralin me çekiç rrëzues;
- Të ndajë shkëmbin nga minerali në stoqet e mineralit;
- Të seleksionojë mineralin në transportier;
- Të pastrojë shiritin e transportierit;
- Të kryejë veprime praktike në fabrikat e pasurimit.
- Të kryejë veprime praktike për proceset e largimit të ujërave;
- Të shtrojë tubacione të largimit të ujërave;
- Të pastrojë kanalën e qarkullimit të ujërave;

Punët me lëndët plasëse

- Të llogarisë ngarkesat me lëndë plasëse;
- Të kryejë veprime praktike ndihmëse të mbushjes së birave dhe plasjes;
- Të realizojë mbushje plasjen e ngarkesave me lëndë plasëse.

- Të realizojë plasjen elektrike të ngarkesave me lëndë plasëse.
- Të realizojë lidhjen në seri, paralel dhe të kombinuar të ngarkesave me lëndë plasëse.
- Të përdorë aparatet për plasjen elektrike të ngarkesave me lëndë plasëse.

Armatimi i punimeve minerare

- Të llogarisë presionet minerare në punimet horizontale;
- Të kryejë armatimin e punimeve minerare horizontale;
- Të ndërtojë armatim tip druri për punimet horizontale;
- Të ndërtojë armatim tip druri për punimet e pjerrëta;
- Të kontrollojë punimet për armatura te dëmtuara;
- Të kryejë veprime konkrete në ndërtimin e armaturës së gurit;
- Të bashkojë elementë të armaturave metalike;
- Të kryejë veprime praktike në armatimin e puseve vertikale;

Rrëzimi, ngarkimi dhe transporti në miniera

- Të përdorë çekiçin shpues dhe rrëzues;
- Të manovrojë me makineri të thjeshta nën mbikëqyrjen e specialistëve;
- Të ngarkojë mineralin ose shkëmbin në vagon;
- Të shkarkojë vagonët në rrotullues;
- Të zgjedhë llojin e veglës, pajisjes, apo makinerisë që duhet të përdoret për transportin e shkëmbit ose mineralit të rrëzuar në karierë;
- Të përdorë mjetet e makineritë e thjeshta të transportit në miniera;
- Të përdorë elektrovozin në mbikëqyrje të personelit të kualifikuar;
- Të nderë dhe fikë arganellot në punimet e pjerrëta;
- Të japë sinjal për uljen dhe ngritjen e kafazit të pusit;
- Të lidhë dhe zgjidhë vagonët me elektrovozin;
- Të grasatojë rrotat e vagonëve;
- Të pastrojë rrugën e shinave;
- Të shtrojë ballastin;
- Të vendosë traversat;
- Të vendosë shinat;
- Të lidhë shinat me traversat me gozhdë;

Ajrimi në minierë

- Të vendosë ventilatorët lokalë;
- Të shtrijë tubat e ventilimit në një ballë avancimi dhe front shfrytëzimi;
- Të përdorë aparatet matëse të ajrimit;
- Të marrë kampione ajri dhe pluhuri për analizë;

Elektromekanika në minierë:

- Të kryejë veprime praktike ndihmëse për kontrollin e sistemit elektrik në sipërfaqe;
- Të përdorë pajisjet individuale të ndriçimit;
- Të karikojë pajisjet individuale të ndriçimit;
- Të nderë dhe fikë kompresorin e ajrit të ngjeshur;
- Të monitorojë aparatet treguese të presionit në kompresor;
- Të kontrollojë nivelin e vajit të kompresorit;

- Të përdorë pompat për largimin e ujërave nga miniera;
- Të nxjerrë ajrin nga pompat e ujit;

Shëndeti, siguria në punë dhe mbrojtja e mjedisit

- Të zbatojë rregullat e sigurimit teknik të punës në miniera;
- Të japë ndihmën e parë në rast aksidenti në minierë;
- Të kryejë veprime praktike për rrethimin e zonave të rrezikshme në kariera;
- Të shfrytëzojë rrugët dytësore të kalimit në rast zjarri, apo eksplozioni;
- Të kryejë punime rehabilituese (mbjellje pemësh) në kariera;

KOMPETENCA TË PERGJITHSHME

Individi duhet të jetë i aftë:

- Të komunikojë në mënyrë korrekte me shkrim e me gojë për të shprehur mendimet e ndjenjat e tij dhe për të argumentuar opinionet për çështje të ndryshme.
- Të përdorë burime dhe teknika të ndryshme të mbledhjes dhe të shfrytëzimit të informacioneve të nevojshme për zhvillimin e tij personal dhe profesional.
- Të nxisë potencialin e tij të brendshëm në kërkim të vazhdueshëm për zgjidhje të reja më efektive dhe më eficiente.
- Të angazhohet fizikisht, mendërisht dhe emocionalisht në kryerjen e detyrave të ndryshme në kontekstin profesional, personal dhe shoqëror.
- Të respektojë rregullat dhe parimet e një bashkëjetese demokratike në kontekstin e integriteteve lokale, rajonale.
- Të manifestojë guxim dhe aftësi sipërmarrëse për të ardhmen e tij.
- Të tregojë vetëkontroll gjatë ushtrimit të veprimtarive të tij.
- Të organizojë drejt, procesin e të nxënimit të tij dhe të shfaqë gatishmërinë dhe vullnetin për të nxënë gjatë gjithë jetës.
- Të respektojë parimet e punës në grup dhe të bashkëpunojë aktivisht në arritjen e objektivave të pranuar.
- Të vlerësojë dhe vetëvlerësojë nisur nga kritere të drejta si bazë për të përmirësuar dhe çuar më tej arritjet e tij.
- Të demonstrojë sjellje dhe qëndrime etike në veprimtaritë shkollore dhe në komunitet;
- Të demonstrojë aftësinë për të pranuar dhe promovuar ndryshimin dhe inovacionin;
- Të demonstrojë aftësinë për të komunikuar dhe negociuar idetë në mënyrë eficiente me të tjerët;
- Të demonstrojë aftësinë për të menduar në mënyrë krijuese dhe novatore;
- Të demonstrojë aftësinë për të identifikuar dhe për të zgjidhur në mënyrë krijuese problemet.